

ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΚΡΟΑΣΗΣ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΣΚΩΤΙΑΣ

Χρυσή Καλπίνη-Παπαδοπούλου,¹ Έλενα Λιάκου,²
Μαρία Μαλέσκου³

Περίληψη

Το παρόν άρθρο εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται και εξελίσσεται η πολιτική της παιδικής προστασίας στη Σκωτία. Συγκεκριμένα, παρουσιάζει τη μέθοδο της ακρόασης των παιδιών που χρησιμοποιούν οι υπηρεσίες παιδικής προστασίας προκειμένου να βοηθήσουν τα μέλη της οικογένειας να συμμετέχουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του παιδιού τους. Το Σύστημα Ακρόασης των Παιδιών αποτελεί μέχρι σήμερα μια πολύ σημαντική και καινοτόμα δομή προστασίας για τα παιδιά της Σκωτίας. Σύμφωνα με τον Hill et al (2002, σ.35), η Σκωτσέζικη νομοθεσία τονίζει ότι «όλα τα παιδιά της Σκωτίας έχουν το δικαίωμα της αξιοπρεπούς φροντίδας και προστασίας. Προστασία των παιδιών απαιτείται, όταν οι βασικές ανάγκες, όπως φαγητό και θαλπωρή απουσιάζουν ή η προστασία είναι απαραίτητη όταν τα παιδιά υπόκεινται σε βλάβη από άλλους ανθρώπους, από το περιβάλλον ή ακόμα και από τον ίδιο τον εαυτό τους». Με αυτήν τη διαπίστωση εφαρμόστηκε το σύστημα ακρόασης προκειμένου η ίδια η κοινότητα να συνδράμει, με εκπαιδευμένους εθελοντές, στην προστασία, επιβίωση και ανατροφή των παιδιών.

Από την παρουσίαση της φιλοσοφίας και της δομής του συστήματος ακρόασης και από τη συζήτηση θα διεξαχθούν κάποια συμπεράσματα.

Λέξεις κλειδιά: Ακρόαση παιδιών, Σκωτσέζικο σύστημα παιδικής προστασίας

Εισαγωγή

Η Συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών αναφέρει ρητά ότι όλα τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν το δικαίωμα στην προστασία από κακοποίηση και παραμέληση, να νοιώθουν ασφαλή με επαρκή φροντίδα, να μεγαλώνουν σε ένα προστατευμένο περιβάλλον και να ακούγονται οι απόψεις τους (UNICEF, 2008).

1. Διδάκτωρ Κοινωνικής Εργασίας στην Παιδική Προστασία του Πανεπιστημίου του Dundee Μεγάλης Βρετανίας (BA in Social Work and Professional Development, MSc, PhD in Social Work and Child Protection), Καθηγήτρια Εφαρμογών, Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΤΕΙ Πάτρας.
2. Κοινωνική Λειτουργός
3. Κοινωνική Λειτουργός

Όμως οι κοινωνικές υπηρεσίες κάθε χώρας διαφέρουν στον τρόπο με τον οποίο οργανώνουν τα συστήματα και τις διαδικασίες παιδικής προστασίας, ανάλογα με την ιστορία τους, την κουλτούρα και τα κοινωνικο-οικονομικά τους χαρακτηριστικά. Σύμφωνα με τους Stafford and Vincent (2008), οι κοινωνικές υπηρεσίες σε χώρες όπως η Σουηδία και το Βέλγιο δίνουν μεγάλη έμφαση στην έγκαιρη παρέμβαση και πρόληψη και οι γονείς και τα παιδιά δεν φοβούνται την επικοινωνία με τις κοινωνικές υπηρεσίες. Ενώ σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία και η Βόρεια Αμερική, τα παιδιά που βρίσκονται σε κίνδυνο απομακρύνονται από τις οικογένειές τους με μεγαλύτερη ευκολία, σε συνεργασία με την αστυνομία και τα δικαστήρια, και γιατί η εικόνα των επαγγελματιών δεν είναι αρεστή στο κοινό (Stafford and Vincent, 2008:9).

Καθώς το θέμα της παιδικής προστασίας βρίσκεται σε υψηλή θέση στην πολιτική ατζέντα της Σκωτίας, στη συνέχεια θα παρουσιάσουμε σύντομη ιστορική αναδρομή του Συστήματος Ακρόασης Παιδιών στη Σκωτία (Children's Hearing System), τη φιλοσοφία και τη δομή του, τους λόγους παραπομπής καθώς και κριτική συζήτηση για το σύστημα.

Η εξέλιξη του Συστήματος Παιδικής Προστασίας στη Σκωτία

Ενώ η Σκωτία έχει ακολουθήσει παρόμοιο μοντέλο κοινωνικής πολιτικής και προστασίας των παιδιών με αυτό της υπόλοιπης Βρετανίας (Αγγλία, Ουαλία και Βόρεια Ιρλανδία), σημαντικά γεγονότα παιδικής κακοποίησης στάθηκαν αφορμή για αναθεωρήσεις και αλλαγές στο σύστημα της Σκωτίας. Η πρώτη διαφοροποίηση ήταν ο Νόμος Κοινωνικής Εργασίας του 1968 (The Social Work [Scotland] Act 1968), σύμφωνα με τον οποίο δημιουργήθηκαν τα τοπικά τμήματα κοινωνικής εργασίας (Social Work Departments) που είχαν τη νομική αρμοδιότητα να παρεμβαίνουν σε υποθέσεις παιδικής προστασίας. Με τον συγκεκριμένο νόμο δόθηκε σαφής ρόλος στην τοπική αυτοδιοίκηση να καλύψει τις ανάγκες των παιδιών και μεταβίβασε την ευθύνη για την προστασία τους από τον εθελοντικό τομέα στο κράτος.

Την ίδια περίπου περίοδο καθιερώνεται στη Σκωτία το Σύστημα Ακρόασης Παιδιών το οποίο μπαίνει σε εφαρμογή το 1971. Με το νέο σύστημα παιδικής προστασίας, άρχισε να δίνεται έμφαση στην παρέμβαση από *επαγγελματίες* της τοπικής αυτοδιοίκησης στις οικογένειες που είχαν ανάγκη βοήθειας, με τη συμμετοχή εκπαιδευμένων εθελοντών της τοπικής κοινωνίας. Ο σχεδιασμός της συγκεκριμένης παρέμβασης στόχευε να αποτρέψει την απομάκρυνση των παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον και να λειτουργήσει ως ασπίδα προστασίας για το παιδί (Stafford and Vincent, 2008:18).

Ιστορική αναδρομή του Συστήματος Ακρόασης

Στη δεκαετία του 1960, η αυξανόμενη δημόσια ανησυχία για τα κοινωνικά προβλήματα και κυρίως για την εγκληματικότητα των νέων, οδήγησε την Κυβέρνηση

της Σκωτίας να ορίσει μια επιτροπή με επικεφαλής τον Λόρδο Kilbrandon (1963) προκειμένου να εξετάσει πώς θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν καλύτερα τα παιδιά και τα νεαρά άτομα που οδηγούνται ενώπιον των δικαστηρίων.

Μέχρι τότε, τα παιδιά και οι νέοι που παρουσίαζαν παραβατική συμπεριφορά ή είχαν ανάγκη από φροντίδα και προστασία ή παραμελούνταν από το οικογενειακό τους περιβάλλον, παρευρίσκονταν στα δικαστήρια με την ίδια διαδικασία όπως ακριβώς και οι ενήλικες. Από το 1889 μέχρι την εφαρμογή του νόμου του 1968 η ευθύνη ανήκε σε έναν μη κυβερνητικό οργανισμό (The Royal Scottish Society for the Prevention of Cruelty to Children) που είχε καθιερωθεί ως αρμόδια υπηρεσία για την επιτήρηση των οικογενειών και την παρέμβασή της σε θέματα προστασίας.

Στην αναφορά του ο Λόρδος Kilbrandon (1964) περιγράφει την παραπομπή των παιδιών στα δικαστήρια ως αποτυχία στην κοινωνική εκπαίδευσή τους και ότι ήταν καθήκον της κοινωνίας να θεραπεύσει αυτήν την αποτυχία. Η λύση που προτάθηκε από την επιτροπή ήταν η δημιουργία ενός νέου συστήματος ακρόασης, μιας άτυπης και χαλαρής ρύθμισης στην οποία μια λαϊκή επιτροπή, μετά τη συγκέντρωση βασικών πληροφοριών και την προώθηση της αποτελεσματικής επικοινωνίας μεταξύ όλων των εμπλεκομένων, θα μπορούσε να αξιολογήσει και να αποφασίσει για την έκβαση της υπόθεσης (Stafford & Vincent, 2008:21). Η επιτροπή, μετά από εκτίμηση της κατάστασης, θα είχε τη δυνατότητα να ορίσει την επίβλεψη του παιδιού και της οικογένειάς του από την Κοινωνική Υπηρεσία της περιοχής ή να ζητήσει την υποχρεωτική απομάκρυνση του παιδιού από το οικογενειακό του περιβάλλον. Αυτή η λειτουργία του συστήματος ακρόασης των παιδιών, όπως περιγράφεται στην έκθεση του Λόρδου Kilbrandon, έχει παραμείνει κατά ένα μεγάλο μέρος αμετάβλητη (Stafford & Vincent, 2008:22).

Η φιλοσοφία του Συστήματος Ακρόασης

Οι ακροάσεις των παιδιών στη Σκωτία θεωρείται μια μοναδική και ζωτικής σημασίας λειτουργία για το σύστημα φροντίδας και προστασίας των παιδιών. Ένα από τα χαρακτηριστικά στοιχεία του συστήματος ακρόασης είναι ότι έχει αυτοαποδεσμευθεί από τον τρόπο λειτουργίας των δικαστηρίων. Εξωτερικοί-Ανεξάρτητοι Εισηγητές έχουν αναλάβει την ευθύνη να διερευνούν αν κάποια περίπτωση είναι κατάλληλη για παραπομπή στο σύστημα ακρόασης. Το σύστημα ακρόασης λειτουργεί με νόμιμες προγραμματισμένες συνεδρίες προκειμένου να αποφασισθεί η τύχη των παιδιών και νέων ατόμων που αντιμετωπίζουν ποικίλα προβλήματα. Από την αρχή της διαδικασίας επιδιώκεται η συμμετοχή του παιδιού ή του νέου ατόμου, σε ένα ευέλικτο και φιλικό περιβάλλον, προκειμένου να ακουστεί η φωνή και η γνώμη του χωρίς το φόβο του δικαστηρίου και να έχει τη δυνατότητα να περιγράψει τις δυσκολίες που βιώνει. Σύμφωνα με τον Shaw (1995), αυτή η χαλαρή ατμόσφαιρα ενθαρρύνει την ειλικρίνεια και τη διερεύνηση των περιστάσεων στις οποίες τα παιδιά βρίσκονται, και οι

αποφάσεις παίρνονται σύμφωνα με τις ανάγκες του κάθε παιδιού.

Μια άλλη σημαντική όψη του συστήματος είναι η αντιπροσωπευτική προσέγγιση στην εξέταση των παιδιών που αντιμετωπίζουν προβλήματα. Οι υπηρεσίες συνεργάζονται μεταξύ τους και ανταλλάσσουν πληροφορίες, που παρέχουν τη δυνατότητα στην Επιτροπή Ακρόασης (Children's Hearing Panel) να έχει μια συνολική εικόνα για την υγεία, την κοινωνική και εκπαιδευτική κατάσταση του παιδιού προκειμένου να πάρει μια ολοκληρωμένη απόφαση (Shaw, 1995).

Η φύση της ακρόασης διέπεται από εχεμύθεια. Η διαδικασία μπορεί να διεξαχθεί ακόμα και στο σπίτι του παιδιού αν αυτό κρίνεται επωφελές για την αντιμετώπιση ή έκβαση της περίπτωσης. Εκτός από τα μέλη της Επιτροπής Ακροάσεων, το παιδί, τους γονείς/φροντιστές του και τον κοινωνικό λειτουργό, στη συνεδρία της ακροαματικής διαδικασίας μπορούν επίσης να παρευρεθούν κάποιοι εκπρόσωποι (εθελοντές) της κοινότητας που ασχολούνται με την οικογένεια, όπως ο δάσκαλος του παιδιού και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που θα συμβάλει στο να υπάρχει μια σφαιρική εικόνα για την υπόθεση. Το παιδί και οι γονείς του ενημερώνονται για τα άτομα που θα παρευρεθούν στη συνεδρίαση της Επιτροπής και μπορούν να αρνηθούν την παρουσία ατόμου ή να προτείνουν κάποιον που γνωρίζει το θέμα και εμπιστεύονται. Το παιδί και οι γονείς έχουν το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να παρευρίσκονται στην ακρόαση, απαιτείται δε η πλήρης εμπλοκή τους στις διαδικασίες της ακρόασης καθώς αυτή είναι ένας από τους σημαντικότερους στόχους του συστήματος. Η πρόθεση του συστήματος ακρόασης είναι να φέρει στην επιφάνεια γεγονότα που θα συμβάλλουν στην επιτυχημένη ένταξη των παιδιών μέσα στην κοινότητα. Η βοήθεια που προσφέρεται στα παιδιά και τα νεαρά άτομα ποικίλει. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή Ακρόασης Παιδιών προσπαθεί να αποφασίσει ό,τι είναι καλύτερο για το παιδί και του δίνει τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του. Τα μέλη της επιτροπής ακούν με μεγάλη προσοχή το παιδί, το στηρίζουν όπου είναι αναγκαίο και πάντα λειτουργούν με ιδιαίτερη ευαισθησία και ενσυναίσθηση (The Scottish Government, 2002).

Γενικά, σύμφωνα με τον McAra(2002), στο σύστημα ακρόασης παραπέμπονται α) περιπτώσεις παιδιών και εφήβων ηλικίας 8 έως 16 ετών που έχουν διαπράξει κάποιο παράπτωμα και β) περιπτώσεις παιδιών και εφήβων ηλικίας 0 έως 16 που χρήζουν προστασίας και φροντίδας. Αυτός ο τρόπος παρέμβασης στοχεύει στην αποφυγή ποινικοποίησης και κοινωνικού στίγματος του παιδιού ή του νέου ατόμου και της οικογένειάς του.

Λόγοι παραπομπής των παιδιών στην ακρόαση

Οι λόγοι παραπομπής ενός παιδιού ή νεαρού ατόμου στο σύστημα ακρόασης καθορίζονται στην παράγραφο 52 (2) του νόμου του 1995 (the Children's "Scotland" Act 1995). Ο νόμος αυτός στο πρώτο μέρος της παραγράφου με τίτλο, *γονείς, παιδιά και*

κηδεμόνες (Part I: parents, children and guardians) αναφέρει ότι οι λόγοι που παραπέμπονται τα παιδιά ή τα νεαρά άτομα στο Σύστημα Ακρόασης Παιδιών είναι οι εξής:

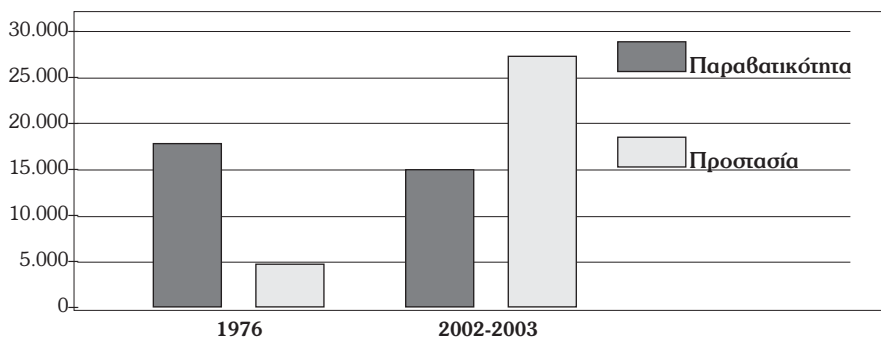
- Όταν το παιδί ή το νεαρό άτομο είναι εκτός ελέγχου των γονέων ή αυτών που το φροντίζουν
- Όταν βρίσκεται σε κατάσταση υψηλού κινδύνου για σωματική ή σεξουαλική κακοποίηση
- Όταν υποφέρει λόγω έλλειψης γονεϊκής φροντίδας/παραμέλησης
- Όταν είναι πιθανό να έχει υποστεί σοβαρή βλάβη στην υγεία ή την ανάπτυξη του λόγω παραμέλησης
- Όταν το παιδί έχει διαπράξει κάποια παράβαση
- Όταν απουσιάζει συχνά από το σχολείο χωρίς πραγματική δικαιολογία
- Όταν κάνει χρήση ναρκωτικών, οινόπνευματος ή άλλων βλαβερών ουσιών.

Από τα ερευνητικά αποτελέσματα των Waterhouse and McGhee (2010) διαπιστώθηκε ότι: από τα 1155 παιδιά που παραπέμφθηκαν στο σύστημα ακρόασης το 1995 σχεδόν όλα (εκτός από ελάχιστες περιπτώσεις) προέρχονταν από πολύ φτωχές οικογένειες οι οποίες αντιμετώπιζαν πολλαπλές αντίξοες συνθήκες. Επομένως η έρευνα έδειξε ότι τα παιδιά αυτά ήσαν παραμελημένα και είχαν ανάγκη προστασίας.

Μια άλλη εθνική διαχρονική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την κυβέρνηση της Σκωτίας σχετικά με ποια παιδιά παραπέμπονται στο σύστημα ακρόασης έδειξε τα ακόλουθα αποτελέσματα:

Πίνακας 1

Σύγκριση παραπομπής παιδιών με παραβατική συμπεριφορά και αυτών που χρήζουν προστασίας λόγω κακοποίησης/παραμέλησης μεταξύ των ετών 1976 και 2002-2003

Πηγή: Scottish executive: *Statistics Publication-Child Protection 2002-2003*. www.statistics.gov.uk

Από τον πίνακα 1 διαπιστώνεται ότι όλο και περισσότερα παιδιά παραπέμπονται στο σύστημα ακρόασης για προστασία διότι υπάρχει ανησυχία για θέματα κακοποίησης τους ή παραμέλησης. Αντιθέτως, το 1976 παραπέμφθηκαν περισσότερα παι-

διά στο σύστημα και κατ'ακολουθίαν στο δικαστήριο για θέματα παραβατικότητας, ενώ το 2003, σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία, ο αριθμός των παιδιών που παραπέμφθηκε στα δικαστήρια μειώθηκε.

Από το 1971 μέχρι σήμερα το σύστημα ακρόασης παιδιών στη Σκωτία βελτιώθηκε. Ο νόμος του 1994 περί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Local Authority (Scotland) Act 1994) δημιούργησε ένα τμήμα, το Scottish Children's Reporter Administration (SCRA), μέσα στο σύστημα ακρόασης παιδιών, το οποίο ενισχύει διοικητικά και διεκπεραιώνει όλα τα περιστατικά που παραπέμπονται στο σύστημα, στηρίζοντας το έργο του εξωτερικού-ανεξάρτητου εισηγητή. Μετά από διερεύνηση της περίπτωσης που παραπέμπεται στο τμήμα SCRA, εάν διαπιστωθεί ότι απαιτούνται περαιτέρω υποχρεωτικά μέτρα, η υπόθεση παραπέμπεται στο κύριο σύστημα για ακρόαση. Ενώ το 2009 το SCRA έλαβε 90,000 κλήσεις, μετά από αξιολόγηση, οι 47,718 παραπέμφθηκαν στο σύστημα ακρόασης παιδιών (<http://www.scotland.gov.uk/Publication/2010>). Επίσης με το νόμο του 1995 «The Children (Scotland) Act 1995» η κυβέρνηση της Σκωτίας αναβάθμισε τη νομοθεσία περί προστασίας παιδιών και εναρμόνισε το σύστημα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με επίκεντρο τα δικαιώματα του παιδιού (The Scottish Government, 2003). Με αυτές τις τροποποιήσεις η Κυβέρνηση της Σκωτίας (The Scottish Government, 2002) επισημαίνει ότι σε ελάχιστες περιπτώσεις τα παιδιά και ή οι γονείς/φροντιστές παραπέμπονται στο δικαστήριο σήμερα. Τις περισσότερες φορές οι φορείς έχουν να αντιμετωπίσουν περιπτώσεις κακοποίησης/παραμέλησης. Η παραπομπή για παραβατικότητα γίνεται τα τελευταία χρόνια μόνο όταν:

- Το παιδί κατηγορηθεί ότι διέπραξε σοβαρό παράπτωμα ή κάποιο κακούργημα
- Το παιδί είναι σε τέτοια ηλικία που δεν είναι ικανό να κατανοήσει τους λόγους που παραπέμπεται στο Σύστημα Ακρόασης Παιδιών
- Το παιδί και ή οι γονείς/φροντιστές του διαφωνούν με τους λόγους παραπομπής τους στο Σύστημα Ακρόασης Παιδιών

Διάρθρωση του Συστήματος Ακρόασης Παιδιών

Το Σύστημα Ακρόασης Παιδιών αποτελείται από τρία κύρια σώματα: α) τον Εξωτερικό-Ανεξάρτητο Εισηγητή των Παιδιών (Independent Children's Reporter), β) την τριμελή Επιτροπή Παιδιών (the Children's Panel) και γ) το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας (the Social Work Department).

α) Ο Εξωτερικός-Ανεξάρτητος Εισηγητής

Ο εισηγητής είναι ένας εξωτερικός-ανεξάρτητος ανώτερος υπάλληλος, που ενεργεί διοικητικά στο σύστημα ακροάσεων μέσω του τμήματος SCRA και αναλαμβάνει την προανακριτική εξέταση των περιστατικών. Ο εξωτερικός-ανεξάρτητος εισηγητής επίσης συμβουλεύει σε θέματα νομικά και διαδικαστικά και εξετάζει όλες τις παρα-

πομπές που φτάνουν σε αυτόν από το SCRA. Ο εξωτερικός-ανεξάρτητος εισηγητής αποφασίζει εάν το περιστατικό θα περάσει από ακρόαση, ή θα παραπεμφθεί στο τμήμα κοινωνικής εργασίας για εποπεία (εθελοντική ή υποχρεωτική επίβλεψη) ή δεν απαιτείται καμία περαιτέρω δράση. Το καθήκον του είναι να διεξάγει κοινωνική έρευνα πριν πάρει οποιαδήποτε απόφαση. Θα ζητήσει αναφορές από το τμήμα κοινωνικής εργασίας, το σχολείο και οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία που γνωρίζει και έχει εμπλακεί στην υπόθεση του παιδιού. Ο κοινωνικός λειτουργός θα πάρει συνέντευξη από το παιδί και τους γονείς του ή αυτούς που το φροντίζουν και έπειτα θα τους παραδώσει τα αντίγραφα από την αναφορά του καθώς και άλλες αναφορές που τυχόν έχουν συνταχθεί για αυτούς. Το παιδί και οι γονείς/φροντιστές παραμένουν πάντα ενήμεροι για τις εξελίξεις. Ο εξωτερικός-ανεξάρτητος εισηγητής θα λάβει υπόψη όλες τις εκθέσεις, αναφορές και πληροφορίες και αν θεωρήσει ότι υφίσταται κάποιο από τα «επίπεδα παραπομπής» και ότι το παιδί χρήζει συστηματικής υποχρεωτικής υποστήριξης, θα συγκαλέσει ακρόαση. (Scottish Association of Children's Panel: The Foundation of the Children's Hearing System, 2004). Στην Επιτροπή Ακρόασης δεν συμμετέχει ο ανεξάρτητος εισηγητής, εκτός εάν η παρουσία του κριθεί απαραίτητη. Η εργασία του, σε πρώτη φάση, ολοκληρώνεται με την παραπομπή του περιστατικού σε ακρόαση.

β) Η Επιτροπή Παιδιών

Η Επιτροπή Παιδιών έχει ουσιαστικό ρόλο στη διεξαγωγή της ακρόασης. Η επιτροπή αποτελείται από τρία μέλη, τα οποία είναι ειδικά εκπαιδευμένοι εθελοντές και είναι αυτοί που αποφασίζουν για το είδος προστασίας και φροντίδας που έχει ανάγκη το παιδί. Τα μέλη της επιτροπής παιδιών επιλέγονται για κάθε περιστατικό από το Συμβουλευτικό Συμβούλιο για την Επιτροπή Παιδιών (Children's Panel Advisory Committee-CPAC). Υπάρχουν 1750 εκπαιδευμένοι εθελοντές αυτή τη στιγμή στη Σκωτία που επιλέγονται να συμμετέχουν σε επιτροπή παιδιών. Είναι απλοί πολίτες της κοινότητας με γνώση, εμπειρία και ενσυναίσθηση για τα παιδιά. Οφείλουν να είναι απαλλαγμένοι από προκαταλήψεις (φυλετικές, θρησκευτικές κ.α.) και να συμπεριφέρονται με ευγενικό, στοχαστικό και ευσπλαχνικό τρόπο. Τα μέλη της επιτροπής παιδιών μετά την επιλογή τους από το Συμβουλευτικό Συμβούλιο (CPAC) τοποθετούνται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (τόπος μόνιμης κατοικίας τους) από τους υπουργούς της Σκωτσέζικης κυβέρνησης. Το αρχικό συμβόλαιο διαρκεί τρία έτη και μπορεί να ανανεωθεί, μετά από παρακολούθηση και αξιολόγηση του έργου τους, από το CPAC. Περνούν τον περισσότερο χρόνο τους στο να προετοιμάζουν παρά να παρευρίσκονται σε μια ακρόαση, να μελετούν εκθέσεις, κοινωνικά ιστορικά και άλλες λεπτομέρειες που αφορούν την οικογένεια και το παιδί για κάθε περίπτωση (Beckett, 2007).

Μέλη της κοινότητας και επαγγελματίες κοινωνικοί λειτουργοί απαρτίζουν το CPAC. Γνωρίζουν την κοινότητά τους πολύ καλά και αυτό τους καθιστά ικανούς να

προτείνουν μέλη που έχουν τα προσόντα για αυτήν τη θέση. Από τη στιγμή που ένας εθελοντής αναλαμβάνει καθήκοντα, το CPAC έχει την υποχρέωση να επιβλέπει την πορεία του στην επιτροπή παιδιών. Παρόλο που η εργασία του κάθε μέλους είναι εθελοντική και μερικής απασχόλησης, έχει ευθύνες και απαιτήσεις. Το μέλος της επιτροπής παιδιών πρέπει να είναι ικανό στη συνεργασία καθώς καλείται να συνεργάζεται αποτελεσματικά με τα άλλα δύο μέλη της επιτροπής. Τα τρία μέλη κατά τη διάρκεια της ακρόασης συζητούν όχι μόνο μεταξύ τους αλλά και με την οικογένεια, τον κοινωνικό λειτουργό, τον εξωτερικό-ανεξάρτητο εισηγητή και με οποιονδήποτε άλλον επαγγελματία παρευρίσκεται ή εμπλέκεται στην περίπτωση (Beckett, 2007).

Σύμφωνα με την Beckett (2007), από τη στιγμή που ένας πολίτης επιλέγεται ως μέλος της επιτροπής παιδιών θα περάσει ένα στάδιο εκπαίδευσης κατά τους πρώτους πέντε μήνες της θητείας του. Το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα περιλαμβάνει κατάρτιση πάνω στο σύστημα ακρόασης, τις διαδικασίες και τη φιλοσοφία του, παρακολούθηση ακροάσεων καθώς και θέματα σχετικά με την ανάπτυξη και τις ανάγκες των παιδιών. Η εκπαίδευσή του συνεχίζεται καθόλη τη διάρκεια της θητείας του. Το ότι τα μέλη της επιτροπής παιδιών είναι απλοί πολίτες της κοινότητας είναι ένα γεγονός ανακουφιστικό για τους γονείς που αντιλαμβάνονται ότι έχουν να κάνουν με ανθρώπους σαν και αυτούς. Την απόφαση για το τι θα συμβεί την παίρνουν τα τρία μέλη της επιτροπής και όχι ο εξωτερικός-ανεξάρτητος εισηγητής ή άλλοι επαγγελματίες που ενδεχομένως παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις της επιτροπής

Όπως ήδη αναφέρθηκε, στην ακρόαση παρευρίσκονται το παιδί, ο γονέας/προτιμολόγος, ο κοινωνικός λειτουργός, και ίσως ο δάσκαλος, ο νηπιαγωγός, ο παιδοψυχολόγος και όποιος άλλος επαγγελματίας έχει σχέση με το παιδί και την οικογένεια. Η απόφαση κατά την ακρόαση λαμβάνεται μόνο εάν όλα τα συμβαλλόμενα μέλη δέχονται τα γεγονότα. Εάν υπάρχουν διαφωνίες ή αμφισβητήσεις η υπόθεση παραπέμπεται στο δικαστήριο. Συνήθως όμως επιστρέφει πίσω στην ακρόαση. Τα παιδιά και οι γονείς έχουν το δικαίωμα αλλά και την υποχρέωση να παρευρίσκονται στην ακρόαση και « η πλήρης εμπλοκή του παιδιού και των γονιών του στις διαδικασίες της ακρόασης είναι ένας από τους σημαντικότερους στόχους του συστήματος » (Kendrick, 2004).

γ) Το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας (*the Social Work Department*)

Το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας είναι η υπηρεσία που θα εφαρμόσει την απόφαση της επιτροπής. Η απόφαση μπορεί να περιέχει ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα:

- Εκούσια επίβλεψη του παιδιού και της οικογένειας. Το παιδί και η οικογένεια συνεργάζονται εθελοντικά με κοινωνικό λειτουργό του τμήματος για στήριξη και καθοδήγηση
- Υποχρεωτική επίβλεψη του παιδιού ενώ αυτό παραμένει με την οικογένειά του. Το παιδί και η οικογένεια υποχρεωτικά πρέπει να εφαρμόσουν όλες τις

δράσεις που θα οριστούν από την κοινωνική υπηρεσία.

- Απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι του και τοποθέτηση του σε ανάδοχη οικογένεια ή ιδρυματική φροντίδα, στην περίπτωση που αποτύχουν τα προηγούμενα σχήματα ή κρίνεται απαραίτητη αυτή η εφαρμογή από την επιτροπή.

Μια απόφαση επίβλεψης διαρκεί ένα έτος. Στη διάρκεια αυτού του έτους μπορεί να γίνει ένσταση εναντίον της απόφασης από το παιδί ή την οικογένεια, ή τον κοινωνικό λειτουργό και μετά από σύσκεψη να γίνει αναθεώρηση της απόφασης. Ο εξωτερικός-ανεξάρτητος εισηγητής, πριν ολοκληρωθεί το έτος επιτήρησης του παιδιού, καλεί μια ακρόαση ώστε να εξεταστεί η εξέλιξη της υπόθεσης από τα μέλη της επιτροπής προκειμένου να αποφασισθεί αν πρέπει να συνεχιστεί ή να διακοπεί η επίβλεψη. Ωστόσο, εάν κριθεί απαραίτητο, η υποχρεωτική επίβλεψη συνεχίζεται μέχρι το παιδί να ολοκληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του.

Σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί απαραίτητο το παιδί και οι γονείς/φροντιστές του να παρευρεθούν στο δικαστήριο. Αυτό συμβαίνει όταν:

- το παιδί έχει διαπράξει κάποιο σοβαρό αδίκημα
- το παιδί ή οι γονείς/φροντιστές του διαφωνούν με την απόφαση της επιτροπής κατά την ακρόαση

Σύμφωνα με το Scottish Executive (2005), ο κοινωνικός λειτουργός που ορίζεται να επιβλέπει το περιστατικό οφείλει να προσφέρει στήριξη και βοήθεια στα παιδιά στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Να παρέχει πρωτίστως άμεση προστασία στα παιδιά που βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο για κακοποίηση/παραμέληση
- Να παρέχει κατάλληλη ημερήσια φροντίδα
- Να παρέχει κατάλυμα σε κάθε παιδί που το χρειάζεται
- Να συμβουλεύει, να βοηθάει, να είναι φιλικός/κή προς το παιδί όταν κάτι τέτοιο δεν προσφέρεται από την οικογένειά του
- Να παρέχει υπηρεσίες ειδικής φροντίδας και εκπαίδευσης
- Να παρέχει υπηρεσίες ενημέρωσης και πρόληψης, με σκοπό την απάλειψη της ενδοοικογενειακής βίας και της παιδικής κακοποίησης
- Να στηρίζει και να συμβουλεύει τα παιδιά ώστε να μην έχουν πρόβλημα με το Νόμο
- Να παρέχει στήριξη σε όλη την οικογένεια

Κατ' αυτό τον τρόπο το παιδί και η οικογένεια νιώθουν ένα αίσθημα σιγουριάς για τη βοήθεια που παίρνουν και κατανοούν τι τους συμβαίνει και γιατί. Νιώθουν ότι οι επιθυμίες τους εισακούονται και γίνονται κατανοητές. Παίρνουν μέρος σε συζητήσεις και αποφάσεις που τους αφορούν. Γνωρίζουν ότι οποιαδήποτε στιγμή χρειαστούν βοήθεια θα τη λάβουν το συντομότερο δυνατό και νιώθουν ότι υπάρχει σωστή και αποδοτική συνεργασία με τους επαγγελματίες (Parrot, 2006). Κοντολογίς, το σύστημα ακρόασης δεν είναι μια απλή συνάντηση μεταξύ Επιτροπής Παιδιών και μελών της περίπτωσης αλλά προσπαθεί μέσα από την επικοινωνία να προσφέρει

την πιο κατάλληλη και αποτελεσματική παρέμβαση στο κάθε παιδί που παρουσιάζεται ενώπιόν τους. Το 2005, για παράδειγμα, από τις 49,849 κλήσεις που έφθασαν στο σύστημα ακρόασης παιδιών τα 16,470 παιδιά (33%) παραπέμφθηκαν για παραβατική συμπεριφορά και τα 33,379 παιδιά (67%) για προστασία (<http://www.scotland.gov.uk/Publication/2010>).

Προκειμένου το σύστημα ακρόασης παιδιών να γίνει πιο κατανοητό, στον πίνακα 2 παρουσιάζονται τα κύρια στάδια του συστήματος:

Πίνακας 2
Στάδια Συστήματος Ακρόασης Παιδιών

Παραπομπή	Διερεύνηση	Ακρόαση
Όταν ένα παιδί κακοποιείται/παρμελείται ή παραπέμπεται για παραβατική συμπεριφορά	Ο εισηγητής διερευνά/εξετάζει το περιστατικό συγκεντρώνοντας πληροφορίες από πολλές πηγές-κοινωνικές υπηρεσίες, σχολείο, αστυνομία κλπ.	Κάθε panel αποτελείται από τρία μέλη. Όλοι είναι εκπαιδευμένοι εθελοντές. Το παιδί και άτομα-κλειδιά είναι παρόντα στην ακρόαση.
Ο καθένας μπορεί να παραπέμψει ένα παιδί στο σύστημα ακρόασης αλλά τα περισσότερα περιστατικά παραπέμπονται από την αστυνομία ή από τις κοινωνικές οργανώσεις	Ο εισηγητής αξιολογεί την κάθε περίπτωση και αποφασίζει εάν θα παραπέμψει το περιστατικό στο σύστημα ακρόασης ή όχι.	Υπάρχει διαφάνεια στις αποφάσεις που παίρνονται. Ο εισηγητής έχει τη διοικητική ευθύνη και διευκολύνει την ακρόαση με τα πιο κατάλληλα κριτήρια και μέσα. Η ακρόαση αρχίζει εφόσον όλοι οι ενδιαφερόμενοι συμφωνήσουν

Πηγή: www.scotland.gov.uk/2006

Έκβαση περιστατικών

Ο σκοπός της ακρόασης, όπως αναφέρθηκε αρχικά, είναι να ληφθεί μια απόφαση για το καλύτερο δυνατό συμφέρον του παιδιού (Practice Government Group, 2004; Pepper, 2009). Τα μέλη της επιτροπής ακούν προσεκτικά όλους, έχοντας πάντα κατά νου την οπτική και το συμφέρον του παιδιού. Οι αποφάσεις που μπορεί να πάρουν τα μέλη της επιτροπής είναι:

α) Να τεθεί το παιδί υπό την επίβλεψη κοινωνικού λειτουργού (supervision requirement). Αυτό μπορεί να συμβεί ενώ το παιδί παραμένει στην οικία του ή απαιτείται να απομακρυνθεί από το οικογενειακό του περιβάλλον για κάποιο χρονικό

διάστημα. Σύμφωνα με τη Σκωτσέζικη Στατιστική Υπηρεσία, το 2010 τέθηκαν υπό επίβλεψη (εθελουσία και υποχρεωτική) από τις κοινωνικές υπηρεσίες 15.892 παιδιά. Παρατηρήθηκε αύξηση 4% από το 2009 και η μεγαλύτερη αύξηση από το 1982 (Scottish Children Looked After Statistics 2009-10).

β) Να τεθεί το παιδί σε υποχρεωτική συστηματική εποπτεία από κοινωνικό λειτουργό προκειμένου να λάβει την απαραίτητη υποστήριξη για την κάλυψη όλων των αναγκών του. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτουν συνήθως παιδιά που έχουν κακοποιηθεί σωματικά ή σεξουαλικά, δεν παρακολουθούν το σχολείο ή κάνουν χρήση αλκοόλ ή άλλων ουσιών. Σύμφωνα με την Στατιστική Υπηρεσία υπολογίζεται ότι το 2010 θύματα κακοποίησης ήσαν 10.796 παιδιά από τα οποία τα περισσότερα είχαν κακοποιηθεί σεξουαλικά. Επίσης, το 23% των παιδιών 13 ετών και το 46% 14 ετών βρέθηκαν σε κατάσταση μέθης κατά το έτος 2010 χωρίς γονεϊκή φροντίδα. Επομένως, η πιο συχνή ρύθμιση είναι η υποχρεωτική εποπτεία. Αυτό σημαίνει ότι το παιδί μαζί με τους φροντιστές του θα ακολουθήσουν συγκεκριμένες οδηγίες από τον κοινωνικό λειτουργό και θα ασχοληθούν με συγκεκριμένες δραστηριότητες που είναι σύμφωνες με τις ανάγκες του παιδιού. Η απόφαση για την επιβολή εποπτείας μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες δράσεις που η επιτροπή θεωρεί ότι θα βοηθήσουν το παιδί να ξεπεράσει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει. Αυτό μπορεί να είναι κάποια συγκεκριμένη δραστηριότητα με τους γονείς ή το παιδί να παρακολουθήσει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα που θα το βοηθήσει να ισορροπήσει συναισθηματικά ή να τροποποιήσει τη συμπεριφορά του κ.α. Ακόμα, μπορεί να ζητηθεί το παιδί να τοποθετηθεί σε ανάδοχη οικογένεια ή να εισαχθεί σε ίδρυμα παιδικής προστασίας, όπως προαναφέρθηκε, ειδικά όταν διαπιστωθεί έλλειψη φροντίδας από το οικογενειακό του περιβάλλον. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει μεγάλη ευθύνη για την εξέλιξη του παιδιού και η στενή εποπτεία είναι άκρως απαραίτητη ([www. Scotland.gov.uk/2010](http://www.Scotland.gov.uk/2010)).

Στην άτυπη-προαιρετική επίβλεψη του παιδιού και της οικογένειας, όλοι συνεργάζονται εθελοντικά με τον κοινωνικό λειτουργό για στήριξη και καθοδήγηση. Θα συναποφασίσουν τι είδους βοήθεια χρειάζονται το παιδί και η οικογένεια. Ανάλογα με τις ανάγκες και τη φύση των προβλημάτων, το παιδί και η οικογένεια παροτρύνονται από τον κοινωνικό λειτουργό να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες, σεμινάρια ή ομάδες αλληλοϋποστήριξης και αυτοβοήθειας προκειμένου να αντιμετωπισθούν οι δυσκολίες τους, όμως δεν έχουν καμία υποχρέωση εάν δεν το επιθυμούν ([www. Scotland.gov.uk/2010](http://www.Scotland.gov.uk/2010)).

Στο σύστημα ακρόασης παιδιών συμμετέχουν επαγγελματίες από διάφορες υπηρεσίες ώστε να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης άποψης για την κάθε περίπτωση προκειμένου να ληφθεί η καλύτερη δυνατή απόφαση (Parrot, 2006). Όλοι (επαγγελματίες και εκπαιδευμένοι εθελοντές) που συμμετέχουν στο σύστημα ακρόασης παιδιού έχουν ευθύνη ώστε να παρθούν κατάλληλες αποφάσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία του κάθε παιδιού (Parrot, 2006). Πρώ-

ιμες αποτελεσματικές δράσεις, επιμένει ο Parrot (2006), βελτιώνουν την κατάσταση και τη συμπεριφορά του παιδιού καθώς επίσης μειώνουν την ανάγκη για αυστηρότερα υποχρεωτικά μέτρα στο μέλλον.

Ο πρόεδρος της επιτροπής ακρόασης (ένας εκ των τριών μελών) παρουσιάζει αρχικά το περιστατικό. Στη συνέχεια ο εισηγητής παρουσιάζει το κοινωνικό ιστορικό του παιδιού και όλες τις πληροφορίες που έχει συγκεντρώσει και φυσικά τους λόγους που, μετά από αξιολόγηση, παρέπεμψαν την υπόθεση στο σύστημα ακρόασης. Ο τρόπος επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας μπορεί να είναι περίπλοκος, διότι όπως υποστηρίζει ο Lishman (1994), είναι πολύ άβολο για μια οικογένεια να βρίσκεται μεταξύ αγνώστων που το καθήκον τους είναι να συζητήσουν τα πιο δύσκολα προβλήματα της οικογένειας και να πάρουν συγκεκριμένες αποφάσεις για τα μέλη της. Το γεγονός ότι τα μέλη της οικογένειας και το παιδί είναι αγχωμένοι, οι λέξεις και ο τόνος της φωνής μπορούν να εμποδίσουν μια καλή επικοινωνία και κατανόηση των όσων λέγονται. Επομένως, προσεκτική ακρόαση από όλους τους συμμετέχοντες είναι η πιο σημαντική λειτουργία της επιτροπής για μια θετική έκβαση της περίπτωσης. Αποτελέσματα πολλών ερευνών έχουν επισημάνει ότι σχεδόν όλα τα παιδιά στην πρώτη τους συμμετοχή στο σύστημα ακρόασης ένοιωθαν φόβο και ενώ τους εξηγούσαν τη διαδικασία, δεν κατανοούσαν τι συνέβαινε. Τουναντίον, τα μεγαλύτερα παιδιά κατανοούσαν τι συνέβαινε, όμως ένοιωθαν μια νευρικότητα που περιγράφουν ως εξής: *«Ήταν τρομερό να πρέπει να μιλήσεις ενώπιον τόσων ανθρώπων.»* είπε ένας δεκατριάχρονος. Μια δεκατετράχρονη ανέφερε: *«Όλοι ήταν άγνωστοι. Δεν τους γνώριζα, αλλά αυτοί γνώριζαν τα πάντα για μένα».* Με τον καιρό όμως φαίνεται να εξοικειώνονται με το σύστημα καθώς γνωρίζουν τους ανθρώπους και μαθαίνουν τρόπους επικοινωνίας μαζί τους. Γι' αυτό ένας δεκάχρονος ανέφερε: *«Δεν ήταν άσχημα. Όλοι με άκουγαν με προσοχή και το κατάλαβα από τον τρόπο που απαντούσαν».* Μια δωδεκάχρονη είπε: *«Την πρώτη και δεύτερη φορά που παρουσιάστηκα στην επιτροπή δυσκολεύομουν να μιλήσω, στην πορεία, όμως, τα πράγματα ήταν καλύτερα»* (Scottish Office, 1994).

Στο τέλος της διαδικασίας, όταν ολοκληρωθεί η ακρόαση, το κάθε μέλος της επιτροπής ακρόασης αιτιολογεί την απόφασή του στο παιδί και τους φροντιστές του. Η απόφαση πρέπει να είναι σαφής και οι λέξεις που θα χρησιμοποιηθούν να είναι κατανοητές από το παιδί. Αντίγραφο της απόφασης στέλνεται στο παιδί και σε όλους που συμμετείχαν στην ακροαματική διαδικασία (Walker, 1999).

Συζήτηση-Συμπεράσματα

Από τη σχετική βιβλιογραφική μελέτη και λαμβάνοντας υπόψη την ιστορική αναδρομή, προκύπτει ότι η παιδική προστασία ανέκαθεν αποτελεί κύριο μέλημα της κυβέρνησης της Σκωτίας. Η προστασία των παιδιών από τη βία, την εκμετάλλευση και την κακομεταχείριση είναι ένας από τους κυριότερους παράγοντες στήριξης του δικαιώματός τους για την επιβίωση, την ανάπτυξη και την εξελίξή τους (Kalpini-

Paradopoulos, 2010). Στόχος επομένως όλων είναι η δημιουργία ενός προστατευτικού περιβάλλοντος, με πρακτικές που θα ελαχιστοποιούν την ευπάθεια των παιδιών, θα εξετάζουν τους παράγοντες κινδύνου και θα ενισχύουν τα μέτρα που λαμβάνονται για την προστασία τους. Γι' αυτό η κυβέρνηση έχει προωθήσει σημαντικά μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών, υιοθετώντας μεταξύ των άλλων και το Σύστημα Ακρόασης Παιδιών με τη συμμετοχή εθελοντών από την κοινότητα. Έτσι, στη Σκωτία υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών για την προώθηση της ευημερίας των παιδιών και της οικογένειας. Το παιδί τοποθετείται στο κέντρο του ενδιαφέροντος όλων των πολιτών (επαγγελματιών και εθελοντών) και προσεγγίζεται ολιστικά, για να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή ανάπτυξή του (Skynner and Cleese, 1983).

Το Σύστημα Ακρόασης Παιδιών, όσο καινοτόμο και αν παρουσιάζεται, ενέχει κάποιες δυσκολίες όπως π.χ. αυτή της επικοινωνίας. Η επικοινωνία δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ο αποστολέας στέλνει το μήνυμα και ο δέκτης το ερμηνεύει σύμφωνα με τις παρελθούσες εμπειρίες του, το βαθμό ανάπτυξης και ικανότητας κατανόησης, την παρούσα συναισθηματική του κατάσταση και το πώς κατανοεί το τι διακυβεύεται στο μήνυμα που έχει λάβει (Lishman, 1994). Στο θέμα της επικοινωνίας στο σύστημα ακρόασης, έρευνες έχουν δείξει ότι τα παιδιά υιοθετούν διάφορες στρατηγικές διαχείρισης του στρες: παιδιά μικρής ηλικίας, 5-6 ετών, συμμετέχουν με άνεση στη συζήτηση διότι σε αυτή την ηλικία δεν κατανοούν τι σημαίνουν κάποια πράγματα (Skynner and Cleese, 1983). Άλλα παιδιά, όταν ξεπεράσουν το πρώτο σοκ μπορούν και αναπτύσσουν διάλογο με μέλη της επιτροπής και υποβάλλουν διάφορες ερωτήσεις, ενώ άλλα παιδιά απομονώνονται από τη διαδικασία ή διαμαρτύρονται και απομακρύνονται εντελώς από την αίθουσα. Κάποια άλλα γίνονται πολύ επιθετικά (The Scottish Office, 1991). Μελέτες για το πώς αντιδρούν τα παιδιά έχουν εκπονηθεί με ενδιαφέροντα αποτελέσματα, αλλά διεξαγωγή νέας έρευνας για το πώς οι γονείς αξιολογούν το σύστημα ακρόασης θα ήταν ενδιαφέροντα διότι, ίσως, δώσει νέες ιδέες για τη βελτίωση του συστήματος ακρόασης παιδιών (Scottish Executive, 2008).

Η σχετική ανεπαισθησία του συστήματος ακρόασης παιδιών ενθαρρύνει τη συμμετοχή των μελών της οικογένειας στη λήψη των αποφάσεων που την αφορούν (Skynner and Cleese, 1983). Όπως όμως επισημαίνουν οι Lockyer, Hill and Stone (2003) οι οικογένειες χρειάζονται καλύτερη προετοιμασία για τη ακροαματική διαδικασία. Όλοι οι συμμετέχοντες, όπως εισηγητές, κοινωνικοί λειτουργοί, νομικοί και άλλοι συνήγοροι των παιδιών θα μπορούσαν να βοηθήσουν προς αυτήν την κατεύθυνση με νέες στρατηγικές ώστε οι γονείς να κατανοήσουν καλύτερα τη διαδικασία λειτουργίας του συστήματος.

Πολλά παιδιά που βρίσκονται σε υποχρεωτική εποπτεία προέρχονται από οικογένειες κοινωνικά και οικονομικά αποκλεισμένες και με βεβαρυμμένο ιστορικό (Skynner and Cleese, 1983). Η γενική εικόνα τα τελευταία δέκα χρόνια υποδηλώνει ότι, όπως ήδη αναφέρθηκε, υπάρχει αύξηση των παιδιών που τοποθετούνται σε υπο-

χρεωτική εποπτεία και παρακολουθούνται από τους κοινωνικούς λειτουργούς. Επιπλέον, από τα στοιχεία καταδεικνύεται ότι υπάρχει μια άδηλη πίεση χρήσης της υποχρεωτικής εποπτείας λόγω έλλειψης πόρων. Αυτά τα τρία συμπεράσματα εγείρουν σοβαρά ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της υποχρεωτικής εποπτείας. Διότι, επιβάλλοντας αποφάσεις υποχρεωτικής εποπτείας στα παιδιά και τις οικογένειές τους δεν αναπύσσονται πόροι αλλά γίνεται αρνητική παρέμβαση στις βασικές αρχές της κοινωνικής εργασίας και κατ' επέκταση παραβιάζονται τα δικαιώματα των παιδιών.

Η ικανότητα των αρμοδίων να ακούν τις απόψεις των παιδιών προσεκτικά είναι μια από τις βασικές αρχές του συστήματος που θα πρέπει να έχει πιστή εφαρμογή. Έχει αναφερθεί ότι κάποιες φορές αυτή η αρχή δεν τηρείται, ίσως λόγω φόρτου εργασίας. Έρευνα αξιολόγησης που διεξήχθη από ανεξάρτητη επιτροπή με επικεφαλής τον Sheriff Principal McInnes το 2003, πρότεινε την αντικατάσταση εθελοντών και εισηγητών από επαγγελματίες, εκπαιδευμένους σε νομικά και θέματα παιδικής προστασίας, για να βελτιωθεί το σύστημα (www.scotland.gov.uk/2006). Οι Lockyer, Hill and Stone (2003) πιστεύουν, ομοίως, ότι όλα τα μέλη της επιτροπής ακρόασης πρέπει να έχουν επαγγελματική εκπαίδευση και οι αποφάσεις τους να έχουν την ίδια βαρύτητα με αυτές των δικαστών. Όλοι όμως δεν συμβαδίζουν με την άποψη ότι οι επαγγελματίες πρέπει να αντικαταστήσουν τους εθελοντές. Ακόμα και σήμερα υπάρχουν διχασμένες απόψεις επί του θέματος. Επομένως μια διερευνητική μελέτη για το προφίλ και την εκπαίδευση των εθελοντών μπορεί να φωτίσει το τοπίο. Επιπροσθέτως, έρευνες έχουν δείξει ότι το σύστημα αντιμετωπίζει τα περιστατικά με μεγαλύτερη ταχύτητα και λιγότερο κόστος από ό,τι συμβαίνει στην ποινική δικαιοσύνη με τους ενήλικες. Πράγματι προσπάθειες έχουν γίνει για αποφυγή καθυστερήσεων στα 40 χρόνια λειτουργίας του συστήματος. Όπως όμως έχει αναφερθεί από τους Lockyer, Hill and Stone (2003), πάντα υπάρχει η ανησυχία ότι πιθανόν, με τη βιασύνη της διεκπεραίωσης, τα περιστατικά να στερούνται λεπτομερούς αξιολόγησης.

Αν και οι βασικές αρχές και λειτουργίες του συστήματος ακρόασης παιδιών ισχύουν από την έναρξή του μέχρι σήμερα, σημαντικές αλλαγές προέκυψαν στο Σκωτσέζικο Δίκαιο περί προστασίας παιδιών από το νόμο 1995 (Children [Scotland] Act 1995) και την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης περί Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα φαίνεται να έχει βελτιώσει το ρόλο των δικαστηρίων (ειδικά σε περιπτώσεις που πρέπει να περάσουν από αυτόφωρο). Επιπλέον, οι διαδικασίες του συστήματος ακρόασης παιδιών, με τη θετική στάση των εμπλεκομένων (επαγγελματιών και εθελοντών), επιδιώκουν να προστατεύουν τα δικαιώματα των παιδιών και των νέων ατόμων. Παρά ταύτα, έχει ασκηθεί αρκετή κριτική για τον τρόπο που λειτουργεί το σύστημα, επειδή, ενώ για την προστασία των κακοποιημένων/παραμελημένων παιδιών δημιουργήθηκαν διάφορες χρήσιμες και αποτελεσματικές δομές, με τους ανήλικους παραβάτες το σύστημα ασχολήθηκε πολύ λίγο, χωρίς θεαματικά αποτελέσματα και ειδικά με αυτούς που παρουσιάζουν παραπνοματική συμπεριφορά κατά συρροή (Hill et al, 2008).

Συμπερασματικά, μπορεί το Σύστημα Ακρόασης Παιδιών να παρουσιάζει ακόμα κάποιες δυσκολίες, σαφέστατα όμως η κυβέρνηση της Σκωτίας έχει προωθήσει σημαντικά μέτρα για τη βελτίωση της λειτουργίας του και αυτής των κοινωνικών υπηρεσιών που υποστηρίζουν το παιδί και την οικογένειά του. Η όλη δομή βασίζεται σε ένα σύστημα αρχών και αξιών όπου προτεραιότητα όλων είναι το παιδί. Συνεπώς, σκοπός των υπηρεσιών είναι να παράσχουν το καλύτερο δυνατό για την ευημερία του παιδιού. Άλλωστε, παρόμοια συστήματα έχουν εφαρμοστεί και στη Νέα Ζηλανδία και σε άλλες αγγλοσαξονικές χώρες μέσα στα πλαίσια της επανορθωτικής δικαιοσύνης ως αποτέλεσμα ενός κινήματος αντίδρασης κατά των παραδοσιακών συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης σύμφωνα με τα οποία «*η προσοχή δίνεται στη μονοδιάστατη τιμωρία του ενόχου... παραβλέποντας την ουσιαστική επανένταξη του παιδιού και της οικογένειας*» (Δρίτσας, 2003, σ. 16-28).

Όπως διακηρύττει και η UNICEF, λαμβάνοντας υπόψη ότι η παιδική ηλικία είναι μια από τις τρυφερότερες και σημαντικότερες ηλικίες, όλοι μαζί, επαγγελματίες και εθελοντές, οφείλουν να προσφέρουν στα παιδιά αυτό που τους αξίζει και θα έχει ως αποτέλεσμα την ενδυνάμωση του ΕΓΩ τους και να είναι υγιή, ασφαλή, προστατευμένα και ευτυχισμένα διότι πάνω από όλα είναι δικαίωμά τους (UNICEF, 2008).

Βιβλιογραφία

- A National Statistics Publication for Scotland (2011). *Children Looked After Statistics 2009-10*, Statistics Publication Notice, Health and Care Series ISSN 1479-7569 (online), Ανάκτηση στις 23/02/ 2011.
- Beckett, C. (2007). *Child Protection: An Introduction*, Sage: London, UK.
- Children (Scotland) Act 1995: <http://www.scotland.gov.uk/Publication/2003/>.
- The Scottish Government, (2006). *Analysis and Getting it Right for Every Child; a Discussion Paper*, www.scotland.gov.uk/2006, Ανάκτηση στις 03/08/10.
- Δρίτσας Ι. (2003). Φέροντας σε επαφή θύματα και θύτες: Νέες προοπτικές για το σύστημα Δικαιοσύνης Ανηλίκων μέσα από τα μονοπάτια του παρελθόντος, *Κοινωνική Εργασία*, 2, 16-28.
- Hill M., Stafford A. and Green Lister P., (2002). *International Perspectives on Child Protection*, Πρόσβαση στο: www.scotland.gov.uk/childprotection, Ανάκτηση στις 15/6/2006.
- Hill M., Lockyer A., Morton P., Batchelor S. and Scott J., (2008). *The Role of Safeguards in Scotland*, Centre for the Child & Society and Department of Politics, University of Glasgow, UK.
- Kalpini-Papadopoulos C., (2010). *An Exploratory Study of Child Care and Protection in Western Greece*, Unpublished Ph.D. Thesis, The University of Dundee, UK.
- Kendrick A., (2004). *Recent Developments in Child Protection Policy and Practice in Scotland and the U.K. International Overview*, Observatoire Nationale de l'Enfance en Danger (ONED), Paris.
- Kilbrandon Committee (1964). *Report on Children and Young Persons*, Scotland HMSO, Edinburgh, UK.
- Lishman J., (1994). *Communication in Social Work*, McMillan: UK.

- Local Authority (Scotland) Act 1994, *Children, Parents and Guardians*, www.scotland.gov.uk/2006, Ανάκτηση στις 03/07/2011.
- Lockyer A., Hill M. and Stone F. (2003). *Scottish Executive: Children's Hearing at a Crossroads*, University of Glasgow, UK.
- Parrot L., (2006). *Values and Ethics in Social Work Practice*, Learning Matters: Exeter, UK.
- Pepper J., (2009). *Joined Inspections of Services to Protect Children and Young People in Dundee City Council Area*. Dundee: Dundee Social Work Council, UK.
- Practice Government Group, (2004). *Codes of Practice for Social Services Workers*, Scottish Social Services Council: Edinburgh, UK.
- Scottish Children's Reporter Administration (2004). *Annual Report 2002-03*, SCRA: Stirling, UK.
- Scottish Children Looked After Statistics (2009-10), from Scottish Executive (2010-2011), *Statistics Publication-Child protection* www.statistics.gov.uk, Ανάκτηση στις 20/04/ 2011.
- Scottish Executive (2006). *Στάδια Συστήματος Ακρόασης*: www.scotland.gov.uk/2006 , Ανάκτηση στις 22/09/2010.
- Shaw C., (1995). *The Kibrandon Report: Children and Young Persons in Scotland*, HMSO: Edinburgh, UK.
- Skyner R. and Cleese J., (1983). *Families and How to Survive them*, Methuen: London, UK.
- Stafford A., and Vincent S., (2008). *Safeguarding and Protecting Children and Young People*, Dunedin: Edinburgh, UK.
- The Children's "Scotland" Act 1995 (1995). *Parents, Children and Guardians*, Πρόσβαση στο: <http://www.legislation.gov.co.uk/ukpga/1995/36/contents>, Ανάκτηση στις 23/10/2008.
- The Scottish Government, (2008). *Children's Hearing: A Brief Background*, www.scotland.gov.uk/publications, Ανάκτηση στις 20/01/2012.
- The Scottish Office, (1991). *Who's Hearing?* HMSO: London, UK.
- The Scottish Office, (1994). *Scottish Children's Reporter Administration*, from Children's Hearing, www.scotland.gov.uk/publications, Ανάκτηση 18/12/2010.
- UNICEF, (2008). *The State of the World's Children*, available at www.unicef.org08, accessed on 12/4/2009.
- Walker AG., (1999). *Handbook on Questioning Children: A Linguistic Perspective*, ABA: Washington, USA.
- Waterhouse and McGhee (2010): *Children's Hearings in Scotland: Compulsion and Disadvantage*, www.scotland.gov.uk/publications/2010, Ανάκτηση στις 15/12/2011.